

Technische vragen

Van : Sophie Heesen
Datum vraag : 11 september 2026
Onderwerp : Nieuw stembiljet
Commissiegriffier :
Datum antwoord :

Vragen:

1. Hoe verklaart de gemeente dat het percentage ongeldige stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 in Gouda hoger lag dan het landelijk gemiddelde van de experimenteergemeenten en hoe gedroeg dit percentage zich ten opzichte van de door de Kiesraad gehanteerde grens?
2. Hoe is de gemeente Gouda van plan om de ervaringen van onze inwoners met het nieuwe stembiljet na afloop van de verkiezingen te evalueren, en op welke manier worden specifieke groepen (zoals ouderen of laaggeletterden) hierin meegenomen?
3. Op welke manier speelde het kiezen van een te hoog kandidaatnummer binnen een lijst een rol bij de ongeldige stemmen in Gouda en wat betekent de voorgenomen landelijke regelwijziging voor de verwerking van deze stemmen bij de aanstaande verkiezingen?
4. Welke lessen trekt de gemeente Gouda uit de inzet van extra stembureauleden en uitleggers op alle Goudse stembureaus in 2026 en hoe wordt hun rol bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten en Waterschappen in maart 2027 verder verfijnd?
5. Op welke manier werkt de gemeente Gouda samen met maatschappelijke organisaties om de communicatiecampagne en de training van stembureauleden af te stemmen op inwoners met een lichamelijke of visuele levensbrede zorgvraag?
6. Hoe worden laaggeletterde Goudse inwoners, analfabeten en inwoners met een taalbarrière bereikt via bijvoorbeeld het Taalhuis, buurtcentra of specifieke beeldtaal- en instructievideo's van het Ministerie van BZK?
7. Welke concrete voorzieningen stelt de gemeente Gouda fysiek beschikbaar in de stemlokalen voor kiezers met een beperking of speciale behoefte en hoe worden hun ervaringen met deze hulpmiddelen na de verkiezingen opgehaald?
8. Hoe bereidt de gemeente Gouda haar kiezers er op voor dat zij in maart 2027 in het stemhokje tegelijkertijd twee verschillende stembiljetten en kandidatenlijsten (voor de Provinciale Staten en het Waterschap Rijnland/Schieland en de Krimpenerwaard) moeten verwerken?
9. Waarom is het besluit dat voorligt aan de raad budgetneutraal?
10. Welke maatregelen worden er op Goudse stembureaus genomen om te zorgen dat de extra ondersteuning en uitleg aan kiezers met een

hulpvraag niet ten koste gaan van de privacy en het constitutionele stemgeheim in de stemcabine?

Antwoorden:

1. Een verklaring voor het hogere percentage ongeldige stemmen in Gouda is dat de Gemeenteraadsverkiezing in 2026 de eerste verkiezingen waren waarbij in Gouda met het nieuwe stembiljet gestemd werd, terwijl andere experimenteergemeenten al eerder hadden meegedaan. Het percentage ongeldige stemmen in Gouda was 0,86% en de Kiesraad hanteert een grens van 3% of meer ongeldige stemmen als belangrijke indicatie om nader onderzoek in te stellen.
2. Na elk experiment met het nieuwe stembiljet wordt het experiment landelijk geëvalueerd. Als Gouda weer meedoet aan het experiment, wordt dit evaluatieonderzoek ook in Gouda uitgevoerd. De evaluaties worden gebruikt ter voorbereiding op de landelijke invoering van het nieuwe stembiljet in 2029 voor het Europees Parlement (de eerste geplande verkiezingen na de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschappen in 2027).
3. Bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 2026 had 0,32% van de ongeldige stemmen als reden dat een niet-bestaand (te hoog) kandidaatnummer was gekozen. De voorgenomen wijziging van het Tijdelijke experimentenbesluit nieuwe stembiljetten zorgt ervoor dat een stem op een niet-bestaand kandidaatnummer voortaan wordt toegekend aan de eerste kandidaat van de gekozen lijst. Met deze wijziging zou het percentage ongeldige stemmen dus 0,32% lager zijn.
4. De inzet van extra stembureauleden (uitleggevers) is positief ontvangen. 97% van de kiezers vond de uitleg (heel) duidelijk. Bij de volgende verkiezing zullen we deze extra stembureauleden/ uitleggevers weer inzetten.
5. We maken gebruik van de middelen die het ministerie van BZK beschikbaar stelt. Wij nemen de input van diverse belangenorganisaties, zoals het Stichting Goudse Adviesraad voor mensen met een Beperking (GAB), mee.
6. Alle communicatie die het ministerie van BZK ontwikkelt is ook met beeld, waaronder een animatie die ook zonder taal begrijpelijk is. We delen deze animatie via social media en onderzoeken of we de animatie ook kunnen tonen op schermen in de stembureaus. Daarnaast zetten we wederom uitleggevers in op de stembureaus en mogen kiezers twee keer een nieuw stembiljet vragen, als zij een vergissing hebben gemaakt. Naar verwachting wijzigt per 1 januari 2027 de Kieswet waardoor iedereen die dat nodig heeft geholpen kan worden in het stemhokje. Daarmee kan iedereen hulp krijgen bij het stemmen, dus niet alleen mensen met een lichamelijke beperking wat nu het geval is.

7. Bijna alle stembureaus zijn toegankelijk volgens de richtlijnen van het ministerie van BZK en de Kiesraad. De stembureaus die niet volledig aan alle eisen (kunnen) voldoen, hebben op korte afstand een stembureau waar dit wel het geval is, waarmee alsnog aan de eisen wordt voldaan. Dit betekent onder andere dat op elk stembureau een leesloep en goede verlichting aanwezig is. Daarnaast ligt op elk stembureau een QR code om gebruik te maken van een doventolk. Op het stembureau in het Huis van de Stad is een stemmal te gebruiken voor mensen met een visuele beperking.
8. We maken gebruik van de door het ministerie van BZK ontwikkelde specifieke middelen om in communicatie en het stemhokje duidelijk verschil te maken tussen de twee verschillende verkiezingen. Deze middelen worden uitgebreid getest op gebruiksvriendelijkheid.
9. Meerkosten die de gemeente maakt als gevolg van deelname aan het experiment stembiljet ten opzichte van een reguliere verkiezing, worden vergoed door het ministerie van BZK via het gemeentefonds. Deelname aan het experiment is daarmee budgetneutraal.
10. Op basis van huidige wetgeving biedt het aanwezige extra stembureau lid (uitlegger) alleen uitleg buiten het stemhokje. Naar verwachting wijzigt per 1 januari 2027 de Kieswet waardoor iedereen die dat nodig heeft geholpen kan worden in het stemhokje. De Kiesraad ontwikkelt instructiemateriaal om hier op de juiste manier mee om te gaan. We voeren tijdens de verkiezingen voor de Provinciale Staten en Waterschappen de op dat moment geldende wetgeving uit. Stembureauleden worden getraind op de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.